

مجموعه طبقه‌بندی‌شده‌ی هشت درس در هشت کتاب

علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی

علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی
چهارم انسانی

■ ۱۱۹۶ پرسش چهارگزینه‌ای (مطابق با آخرین تغییرات کتاب درسی)

■ شامل سؤال‌های تالیفی با پاسخ‌های کامل تشریحی

■ ضمیمه‌ی کنکور سراسری سال ۹۲

استفاده‌ی آموزشی از رنگ در درسنامه، کلیدواژه‌ها و پاسخ تشریحی

مؤلفان:

آذر محمودی و نبی‌الله ذبیح‌پور

آذر محمودی

هماهنگی و نظارت علمی:

سرشناسه	محمودی، آذر، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی (علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی چهارم انسانی) / مولفان آذر محمودی، نبی‌الله ذبیح‌پور.
مشخصات نشر	تهران: کانون فرهنگی آموزش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۳۰۰ ص.
فروست	مجموعه طبقه‌بندی شده‌ی هشت درس در هشت کتاب
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۰۰۰-۰۰۵۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتاب حاضر از مجموعه "کتاب‌های طبقه‌بندی شده کاظم قلم‌چی" است.
موضوع	علوم اجتماعی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (متوسطه)
موضوع	علوم اجتماعی -- راهنمای آموزشی (متوسطه)
موضوع	جامعه‌شناسی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (متوسطه)
موضوع	جامعه‌شناسی -- راهنمای آموزشی (متوسطه)
شناسه افزوده	ذبیح‌پور، نبی‌الله، ۱۳۴۸ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ۸ع۳/۳۰۶۰/۲۶LB
رده بندی دیویی	۳۷۳/۲۳۸۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی	۳۲۹۴۱۰۹

انتشارات کانون فرهنگی آموزش

عنوان کتاب:	مجموعه‌ی طبقه‌بندی شده هشت درس در هشت کتاب علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی
برنامه ریزی آموزشی:	سال چهارم انسانی
مولفان:	کاظم قلم‌چی
هماهنگی و نظارت علمی:	آذر محمودی - نبی‌الله ذبیح‌پور
ویراستار:	آذر محمودی
امور رایانه:	ماهان آشوری
ناظر چاپ:	مهشید ابوالحسنی
قطع:	ایمان توجه
چاپ:	رحلی
چاپخانه:	اول (۱۳۹۲)
تیراژ:	صاحب‌الزمان
لینتوگرافی:	۷۰۰۰ جلد
قیمت:	خجسته
شابک:	۱۵۵۰۰ تومان
	ISBN: (978-600-00-0055-4) ۹۷۸-۶۰۰-۰۰۰-۰۰۵۵-۴

مسیر مطالعه در کانون فرهنگی آموزش

روی سخن با دانش‌آموزان و اولیای گرامی است. اصلی‌ترین خواست اولیا این است که فرزندان‌شان انگیزه‌ی درس خواندن داشته باشند و بی‌آن‌که دیگری آنان را مجبور کند، خودشان به طور خودکار درس بخوانند.

این اصلی‌ترین مسئله است، اما آیا همه‌ی کسانی که مطالعه می‌کنند، به اندازه‌ی زحمتی که می‌کشند نتیجه هم می‌گیرند؟ جواب متأسفانه منفی است. ما در کانون فرهنگی آموزش با برنامه‌ریزی آموزشی سعی می‌کنیم بهترین و مناسب‌ترین مسیر مطالعه را طراحی کنیم. آزمون‌های منظم دو هفته یک بار، دفتر برنامه‌ریزی داوطلبان، جلسات مشاوره، نامه‌های مشاوره‌ای، همگی، برای این منظور طراحی شده‌اند. یکی از مهم‌ترین عناصر در برنامه‌ی آموزشی، «کتاب» است. با طراحی کتاب‌های کمک آموزشی کانون، به داوطلبان مسیر مطالعه را معرفی می‌کنیم که با پیمودن آن، خوانندگان به تدریج از مرحله‌ای به مرحله‌ی دیگر گام می‌گذارند.

در گذشته بسیاری از داوطلبان نمی‌توانستند بخشی از توصیه‌های آموزشی ما را اجرا کنند. به عنوان مثال، به داوطلبان می‌گفتیم پس از حل تمرین‌های کتاب، مسائل امتحانی مربوط به همان فصل را حل کنند، ولی آن‌ها نمی‌توانستند این کار را انجام دهند، زیرا سؤال‌های امتحانی را در اختیار نداشتند. به داوطلبان کنکور توصیه می‌کردیم که یکی دو ماه قبل از کنکور به تمرین سؤال‌های چهار گزینه‌ای مجموعه کنکورهای سال‌های قبل بپردازند، ولی آن‌ها این مجموعه‌ها را در اختیار نداشتند و به دشواری می‌توانستند به طور پراکنده برخی از این مجموعه‌ها را بیابند. به هر حال در طی چند سال گذشته کوشیدیم تا منابع آموزشی لازم را متناسب با توصیه‌های آموزشی آماده کنیم و این شاید برای اولین بار باشد که ابتدا طراحی یک مجموعه‌ی کامل و جامع از کتاب‌ها انجام می‌شود و سپس بر آن اساس، کتاب‌ها تألیف می‌گردند. در این جا به معرفی مراحل پنج‌گانه مطالعه می‌پردازیم.

مرحله‌ی ۱: ادراک ← کتاب‌های سبز

الف) مطالعه‌ی کامل کتاب‌های درسی برای آموزش اصلی‌ترین و ضروری‌ترین مفاهیم

ب) حل تمرین‌های کتاب‌های درسی

ج) مطالعه‌ی جزوات و کتاب‌های کمک آموزشی که به تشریح نکات مهم کتاب‌ها و معرفی نکته‌ها و روش‌های هر درس می‌پردازند. در این قسمت ما کتاب‌های سبز را منتشر کرده‌ایم.

در مجموعه کتاب‌های سبز، شما ممکن است در یک درس، چند کتاب مختلف را مشاهده نمایید، این موضوع تصادفی نیست. در واقع این امکان را برای مؤلفین مختلف فراهم نموده‌ایم تا کتاب‌های آموزشی خود را به داوطلبان عرضه کنند و داوطلبان، برای مثال از بین دو یا سه کتاب آموزشی فیزیک یکی را که برای خودشان مناسب‌تر تشخیص می‌دهند، انتخاب کنند، انتخاب یک نفر در میان چند نفر مؤلف و استاد صاحب نظر و صاحب سبک، کاری دشوار و غیر ضروری است. در میان کتاب‌های سبز به دنبال بهترین نباشید، به این فکر کنید که سلیقه‌ی آموزشی شما با کدام مؤلف سازگارتر است.

در میان کتاب‌های سبز، کتاب‌هایی به عنوان «نکته‌ها و روش‌ها» منتشر شده‌اند. سبک کار در این مجموعه کتاب‌ها به این ترتیب است که پس از طرح هر مطلب کوتاه آموزشی و هر نکته یا هر روش درسی، مثالی از میان سؤال‌های کنکور یا تألیفی که به آن موضوع ارتباط داشته‌اند ذکر شده است، به این ترتیب داوطلب مطمئن است که تمام نکاتی که مطالعه می‌کند برای هدف آموزشی او که کنکور است کاربرد دارد. ضمن این که تمام مطالب مربوط به یک زیر موضوع در یک یا دو صفحه ارائه شده که جهت‌گیری ذهنی مخاطب کمک زیادی می‌کند.

کتاب‌های مبحثی ← کتاب‌های قرمز

در این کتاب‌ها یک مبحث درسی از سطح مقدماتی تا حد پیشرفته آموزش داده می‌شود و تمرینات تشریحی و سؤال‌های چهار گزینه‌ای مختلف در آن گنجانده شده است. مطالعه‌ی این کتاب‌ها برای کسانی که در مباحث خاص نیاز به مطالعه‌ی بیش‌تری دارند، لازم است.

مرحله‌ی دوم: تثبیت ← کتاب‌های شروع آسان- دوسالانه

دومین مرحله‌ی مطالعه در کانون، مرحله‌ی تثبیت، یعنی تمرین و حل مسائل تشریحی است. بهتر است ابتدا با کتاب درسی شروع کنید. بهترین منبع برای این کار، مسائل امتحانی سال‌های گذشته (کتاب‌های دوسالانه) است.

در کتاب‌های شروع آسان، تمرین‌های کتاب درسی با تغییر عدد حل شده‌اند. هدف این است که دانش‌آموزان گام اول را درست و مطمئن بردارند و پس از آن که مشابه هر تمرین کتاب را حل کردند، بتوانند تمرین کتاب را حل کنند.

مرحله سوم: تسلط ← کتاب‌های آبی و کتاب‌های بنفش

در این مرحله داوطلبان به تمرین سؤال‌های کنکور در همان فصلی که مطالعه کرده‌اند، می‌پردازند.

در کتاب‌های آبی سؤال‌های کنکور سال‌های گذشته‌ی آزمون سراسری و دانشگاه آزاد اسلامی به ترتیب فصول طبقه‌بندی شده‌اند، با تمرین این سؤال‌ها، داوطلب از میزان و سطح آموخته‌های خود آگاهی می‌یابد و بر موضوع درسی به تدریج تسلط می‌یابد. یکی از هدف‌های ما در طراحی مسیر مطالعاتی داوطلبان این است که آن‌ها متوجه شوند در چه عمق و حدی باید مطالب را بیاموزند و این را بدانند که مسئولان نظام آموزشی از آنان چه می‌خواهند. خوب است داوطلب خود تشخیص دهد که مطالعه‌ی چه مطالبی برای او ضروری است و اگر به هدف آموزشی دست یافت خود از آن آگاه شود و در ابهام و نگرانی دائمی به سر نبرد.

در کتاب‌های بنفش مدرسین مراکز استعدادهای درخشان سؤالاتی را برای فصول مختلف تدوین نموده‌اند، تمرین این کتاب‌ها را پس از کتاب‌های آبی توصیه می‌کنیم. مخاطبان این کتاب‌ها، داوطلبانی هستند که از سطح آموزشی متوسط به بالا برخوردار می‌باشند.

مرحله چهارم: ارزیابی ← آزمون‌های منظم

داوطلبان کانون از طریق شرکت در آزمون‌های برنامه‌ریزی شده، آموخته‌های خود را ارزیابی می‌کنند. کارنامه‌ی کشوری آزمون‌ها در همان روز ارائه می‌شود. ارزیابی مستمر و مداوم، دانش‌آموزان را همواره در مسیر صحیح نگه می‌دارد و روش‌های اشتباه و سرعت و شتاب نامناسب را تصحیح می‌کند.

مرحله پنجم: جمع‌بندی ← کتاب‌های زرد

در پایان دوره، داوطلبان می‌خواهند آموخته‌های خود را جمع‌بندی کنند. یکی از مشکلات امتحانات مختلف و به ویژه کنکور در این است که برخی از دانش‌آموزان مباحث جداگانه را خوب فرا می‌گیرند، ولی وقتی می‌خواهند در یک آزمون کامل و مجموعه‌ای شرکت کنند، با مشکل مواجه می‌شوند. بنابراین ما توصیه می‌کنیم پس از پایان مطالعه‌ی تک تک فصل‌ها، داوطلبان به تمرین سؤال‌های مجموعه‌ای بپردازند و از این طریق به جمع‌بندی مطالبی که قبلاً آموخته‌اند بپردازند.

ما با تکمیل مراحل پنج‌گانه‌ی مطالعه و تألیف کتاب‌های مربوط به آن، امیدواریم دانش‌آموزان و داوطلبان بتوانند در مسیری هموار و صحیح به طور تدریجی آموزش ببینند، تمرین کنند و از آموخته‌های خود مطمئن شوند و گام در مراحل بالاتر بنهند. از شما خواننده‌ی گرامی نیز صمیمانه تقاضا می‌کنیم اگر پیرامون منطق آموزشی که در طراحی این کتاب‌ها رعایت شده است پیشنهاد، نقد و نظری دارید ما را از نظرات خود محروم ننمایید. به ویژه از صاحب‌نظران گرامی، دبیران، استادان، مؤلفان و برنامه‌ریزان آموزشی خواهش می‌کنیم ما را از کمک‌های فکری خود بی‌نصیب نگذارند.

کاظم قلم‌چی

مقدمه

با پیشرفت روزافزون جوامع بشری و پیچیده‌تر شدن روابط انسان‌ها، لازمه‌ی وجود علمی که به مطالعه‌ی این روابط بپردازد، حیاتی‌تر گردیده است. علمی هم‌چون سایر علوم که از ویژگی‌های منبر برخوردار باشد تا به شناختی صحیح دست یابد و در نتیجه از عهده‌ی حل اختلافات و جلوگیری از گسترش و حتی‌الامکان پیدایش معضلات اجتماعی برباید، در طول تاریخ، نزد اندیشمندان مختلف، اندیشه‌های اجتماعی گوناگونی شکل گرفته است ولی این اندیشه‌ها در آن حد نبوده که بتوان نام علم را بر آن گذاشت. این روند تا قرن ۱۹ میلادی ادامه داشته تا این که در این عصر، جامعه‌شناسی به‌عنوان یک «علم» پدید آمد. از آن زمان تاکنون، جامعه‌شناسان متعددی بوده اند که به شناخت جوامع و روابط موجود در آن می‌اندیشیدند و نظریه‌های متفاوتی را ارائه می‌کردند. نظریاتی که حتی تبدیل می‌شدند به مبنایی برای حاکمیت‌های مختلف. اکنون نیز جامعه‌شناسی به‌عنوان یک واحد درسی برای دانش‌آموزان علوم انسانی در نظر گرفته شده است تا ایشان بتوانند با جامعه، روابط پیچیده‌ی انسان‌ها و نظریه‌های جامعه‌شناسان گوناگون آشنا گردند. از آن‌جا که کتب درسی جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی طی سال‌های اخیر تغییر کرده است، مطالب و ساختار کلی کتاب این درس نیز کاملاً تغییر نموده است. در ابتدای هر درس، ابتدا خلاصه‌ای از مطالب آن درس آورده شده است. لازم به ذکر است که دانش‌آموز در وهله‌ی اول باید کتاب درسی خود را به‌خوبی مطالعه نماید و سپس به مطالعه‌ی خلاصه‌درس‌ها بپردازد تا مطالب برای وی جمع‌بندی گردد. در بخش سؤال‌ها، هر تست با توجه به مبحث خود آورده شده و اگر تستی از مباحث مختلف طرح گردیده، در قسمت ترکیبی آورده شده است. در تست‌ها سعی شده است که در سطوح مختلف ساده، متوسط و دشوار طرح گردند. تست‌های ساده برای تکرار مطالب و دوره‌ی آن‌ها، تست‌های متوسط برای آزمون‌های مدرسه و تست‌های دشوار برای آمادگی جهت شرکت در کنکور سراسری. امید است که دانش‌آموزان خواندن و مطالعه‌ی این کتاب را سودمند یابند.

آذر محمودی

فهرست

بخش اول: علوم اجتماعی

۹	درس اول: جهان فرهنگی
۱۴	درس دوم: فرهنگ جهانی
۲۰	درس سوم: فرهنگ‌های جهانی (۱)
۲۶	درس چهارم: فرهنگ‌های جهانی (۲)
۳۲	درس پنجم: عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب
۴۰	درس ششم: تکوین فرهنگ جدید غرب
۴۷	درس هفتم: جامعه‌ی جهانی
۵۳	درس هشتم: تحولات نظام جهانی
۵۸	درس نهم: جهان دوقطبی
۶۷	درس دهم: جنگ‌ها، بحران‌ها و تقابلهای جهانی
۷۴	درس یازدهم: بحران‌های رنسانس، معنوی و معنوی
۸۳	درس دوازدهم: بیدارگران اسلامی، منورالفکران و روشنفکران غرب‌زده
۸۹	درس سیزدهم: انقلاب اسلامی ایران
۹۳	درس چهاردهم: بیداری اسلامی

بخش دوم: جامعه‌شناسی (۲)

۹۹	درس اول: گستره‌ی جهان اجتماعی
۱۰۲	درس دوم: نظام اجتماعی
۱۰۶	درس سوم: فرهنگ (۱)
۱۱۱	درس چهارم: فرهنگ (۲)
۱۱۶	درس پنجم: هویت
۱۱۹	درس ششم: هویت فردی و اجتماعی
۱۲۳	درس هفتم: بازتولید هویت اجتماعی
۱۲۶	درس هشتم: تغییرات هویتی و تحولات اجتماعی
۱۳۰	درس نهم: تحولات هویتی فرهنگ
۱۳۴	درس دهم: از خودبیدارگری فرهنگی
۱۳۹	درس یازدهم: هویت ایرانی
۱۴۳	درس دوازدهم: قدرت و اقتدار
۱۴۶	درس سیزدهم: نظام سیاسی
۱۵۰	درس چهاردهم: انواع نظام سیاسی

بخش سوم: جامعه‌شناسی (۱)

۱۵۵	درس اول: کنش انسانی
۱۵۸	درس دوم: علوم انسانی
۱۶۱	درس سوم: اهمیت علوم انسانی
۱۶۴	درس چهارم: کنش اجتماعی
۱۶۶	درس پنجم: علوم اجتماعی
۱۶۹	درس ششم: تاریخچه‌ی جامعه‌شناسی
۱۷۳	درس هفتم: پیشینه‌ی علوم اجتماعی در یونان و جهان اسلام
۱۷۷	درس هشتم: جهان اجتماعی و جهان طبیعی
۱۸۰	درس نهم: اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی
۱۸۴	درس دهم: انواع جهان اجتماعی
۱۸۸	درس یازدهم: پیامدهای جهان اجتماعی
۱۹۲	درس دوازدهم: جهان‌های اجتماعی
۱۹۷	درس سیزدهم: شناخت اجتماعی
۲۰۱	درس چهاردهم: انواع شناخت علمی
۲۰۵	درس پانزدهم: شناخت اجتماعی تجربی
۲۰۸	درس شانزدهم: شناخت اجتماعی عقلی
۲۱۱	درس هفدهم: شناخت اجتماعی شهودی
۲۱۵	درس هیجدهم: شناخت اجتماعی قرآن
۲۲۰	پاسخ‌نامه

علوم اجتماعی

فصل اول: فرهنگ جهانی

جهانی انسانی و جهان فرهنگی
جهان فرهنگی و جهان عینی
تعامل جهان فرهنگی و جهان عینی

درس اول: جهان فرهنگی

گوناگونی تاریخی فرهنگ‌ها
تفریق مختلف فرهنگ‌ها برای جهانی شدن
ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهان

درس دوم: فرهنگ جهانی

جهانگیری و امپراطوری
امپریالیسم و استعمار غربی
استعمار نو و فرانوا

درس سوم: فرهنگ‌های جهانی ۱

عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام
مراحل گسترش فرهنگ اسلامی
استعمار و بیداری اسلامی

درس چهارم: فرهنگ‌های جهانی ۲

درخت دانش

علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی